

บทที่ 3

วิเคราะห์ระบบการปรับแบบตายตัว-ระบบวันปรับ

3.1. แนวคิดและทฤษฎีระบบการกำหนดโทษปรับแบบตายตัว (FIXED-SUM SYSTEM)

ระบบปรับแบบตายตัว หมายถึง การกำหนดอัตราค่าปรับที่แน่นอน ซึ่งอาจเป็นการกำหนดไว้อย่างเด็ดขาดโดยระบุโทษไว้อัตราเดียว ในระบบนี้หากกฎหมายกำหนดอัตราค่าปรับที่แน่นอนเคร่งครัดอาจมีผลเท่ากับไม่ให้ศาลใช้ดุลยพินิจเว้นแต่ว่าจะมีเหตุบรรเทาโทษ ในบางกรณีก็กำหนดอัตราค่าปรับขั้นสูง บางกรณีก็กำหนดแต่อัตราค่าปรับขั้นต่ำ หรือมีทั้งขั้นต่ำและขั้นสูง หรือ อาจกำหนดเป็นสัดส่วนกับปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งก็ได้ ตัวอย่างเช่น

- พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2535 มาตรา 65 วรรค 2 "นอกจากจะต้องระวางโทษตามวรรคหนึ่งแล้ว ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 31 มาตรา 32 มาตรา 42 วรรคสอง หรือมาตรา 57 ต้องระวางโทษปรับอีกวันละห้าร้อยบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติตาม"

- พระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. 2535 มาตรา 199 บัญญัติว่า "ผู้เริ่มจัดตั้งบริษัทคนใดฝ่าฝืนมาตรา 57 วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือสองเท่าของมูลค่าหุ้นที่โอน สุดแต่จำนวนใดจะมากกว่า"

ดังนั้น การกำหนดโทษปรับแบบตายตัวนี้หากกฎหมายกำหนดโทษอย่างเด็ดขาด ศาลจะไม่มีโอกาสได้ใช้ดุลยพินิจในการกำหนดอัตราโทษ โทษปรับจะไม่สามารถใช้ได้อย่างยืดหยุ่น และอาจแข็งกระด้างโดยเฉพาะในประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายกฎหมายซึ่งอัตราค่าปรับจะเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ในปัจจุบันส่วนใหญ่กฎหมายจะกำหนดอัตราค่าปรับโดยเพดาน ขั้นสูงขั้นต่ำไว้ย่อมจะเปิดโอกาสให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจในการกำหนดอัตราค่าปรับได้โดยอยู่ภายในการกำหนดกรอบของการใช้ดุลยพินิจตามบทกำหนดโทษ ซึ่งย่อมขึ้นอยู่กับว่า ศาลจะนำปัจจัยใดใช้มาประกอบการพิจารณา ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะพบว่า ศาลจะใช้ดุลยพินิจโดยคำนึงถึงความหนักเบาของความผิดเป็นสำคัญ¹

¹ ประมาณ ชันชื่อ "หลักการใช้ดุลยพินิจในการลงโทษ," ตุลพาท ปีที่ 37 เล่ม 5 (กันยายน-ตุลาคม 2533): หน้า 4-12

แนวคิดและทฤษฎีของระบบการปรับแบบตายตัวในต่างประเทศ ได้มีวิวัฒนาการและพัฒนามาอย่างเป็นระบบ ดังเช่น ในประเทศเดนมาร์ก และประเทศนอร์เวย์ ในปี ค.ศ. 1946 เป็นต้นมา มีบัญญัติเกี่ยวกับโทษปรับที่ไม่มีกำหนดเพดานชั้นสูง และขั้นต่ำของโทษปรับไว้ ทั้งนี้ ก็เพื่อที่จะให้ศาลสามารถกำหนดโทษปรับได้ตามที่เห็นสมควร ให้ได้สัดส่วนและมีความสัมพันธ์กับสถานะทางการเงินของผู้กระทำความผิด²

ในประเทศอังกฤษนั้น " Crown Court " หรือ " ศาลแผ่นดิน " ก็ได้ใช้หลักที่เรียกว่า "Unlimited Fining Jurisdiction " หมายถึง การกำหนดโทษปรับโดยไม่มีเพดานชั้นสูงหรือขั้นต่ำไว้ ทั้งนี้ โดยต้องอยู่ภายใต้หลักที่เรียกว่า "Excessive Fine" หรือการกำหนดโทษปรับสูงเกินสมควรไม่ได้ อันเป็นหลักที่มีมาแต่ใน "Magna Carta" และใน "Bill of Rights"³

นอกจากนี้ ในอีกหลายประเทศ เช่น ประเทศอิตาลี โปแลนด์ ฮังการี เยอรมันตะวันออก เบลเยียม ฝรั่งเศส ก็ยังมีการกำหนดอัตราโทษ หรือ ระวังโทษขั้นต่ำ ชั้นสูง ไว้ในกฎหมาย

ในประเทศญี่ปุ่น และประเทศเนเธอร์แลนด์ นิยมกำหนดโทษปรับขั้นต่ำเท่านั้น แต่ไม่มีชั้นสูง ในขณะที่ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ กำหนดชั้นสูงเท่านั้น โดยไม่มีขั้นต่ำ

นอกจากนั้น ในบางประเทศ เช่น อาร์เจนตินา เบลเยียม ฝรั่งเศส ก็ได้มีการกำหนดโทษปรับขั้นต่ำ และชั้นสูง ในความผิดทางอาญาบางประเภท ซึ่งส่วนใหญ่ มักจะเป็นความผิดเล็กน้อยหรือลหุโทษ

ในสหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย สวีเดน ก็มีการกำหนดโทษปรับชั้นสูงอย่างเดี่ยวอยู่บ้างเช่นกัน ในเนเธอร์แลนด์ และไซปรัส ก็มีในความผิดบางประเภท แต่ในหลายประเทศ ศาลสามารถที่จะเดินออกนอกกรอบที่กำหนดไว้ในกฎหมายได้ อันถือว่าเป็นข้อยกเว้นในหลายกรณีด้วยกัน คือ ศาลสามารถที่จะกำหนดโทษให้สูงขึ้นได้หรืออาจจะกำหนดโทษให้ต่ำกว่าก็ได้ ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด⁴

² Scandianavian National Report, p. 911

³ สุวรรณ ทองเนื้อแข็ง, "การบังคับโทษปรับ: ศึกษากรณีผลกระทบทางเศรษฐกิจของการผ่อนชำระค่าปรับ," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตสาขาวิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 41

⁴ เรื่องเดียวกัน

โดยสรุป อาจกล่าวได้ว่า ในระบบ FIXED-SUM SYSTEM นั้น ชนิดที่มีอัตราโทษปรับ
 ขั้นต่ำและขั้นสูงห่างกัน เปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลยพินิจได้เช่นกัน แต่ขึ้นอยู่กับว่า ในช่วงของ
 อัตราค่าปรับนั้น ศาลจะใช้ประโยชน์จากการที่ฝ่ายนิติบัญญัติเปิดโอกาสให้ใช้ดุลยพินิจโดยนำ
 ปัจจัยอื่นมาประกอบด้วยเพียงใด

จากการใช้โทษปรับแบบตายตัวมาเป็นระยะเวลานานพบว่า การกำหนดโทษปรับนั้น
 เป็นเรื่องของการเงิน การเงินเป็นเรื่องของความสามารถของแต่ละบุคคลในการมีหรือไม่มีเงิน
 วัตถุประสงค์ของการลงโทษปรับมีขึ้นเพื่อทำให้เกิดความเสียหายหรือกระทบต่อความเป็นอยู่
 ทางเศรษฐกิจ ความสูญเสียทางการเงินหรือโอกาสทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด ซึ่งอาจ
 นำไปสู่การกระทบกระเทือนต่อชีวิตความเป็นอยู่หรือทำให้บุคคลต้องลดความมั่งมี ความมั่งคั่ง
 หรือ ความสามารถในการมีโภคทรัพย์ลงได้ ซึ่งหากว่าสิ่งต่างๆ ที่กล่าวมาเป็นความจริง ผลที่
 ตามมาย่อมเป็นว่าโทษปรับต้องกำหนดให้ได้สัดส่วนกับผู้กระทำความผิดแต่ละคนจึงจำเป็น
 ต้องมีการปรับปรุงโทษปรับให้ได้สัดส่วนกับผู้กระทำความผิด จึงถือเป็นหลักพื้นฐานที่นำไปสู่
 การปรับปรุงโทษปรับในรูปแบบต่างๆ กัน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้มีมาแต่ยุค "Enlightment" ใน
 สมัยกลางและเริ่มจะเป็นรูปเป็นร่าง เป็นที่กล่าวขวัญถึงอีกครั้งหนึ่งในศตวรรษต่อๆ มา

จากการปรับปรุงระบบปรับแบบตายตัวให้มีความยืดหยุ่นและผ่อนคลายนานขึ้นนั้นจึง
 ได้มีการกำหนดปัจจัยหรือความสำคัญบางประการเพื่อกำหนดสัดส่วนของอัตราโทษ ดังนั้น
 พัฒนาการในเวลาต่อมา เมื่อศาลจะลงโทษปรับแก่ผู้กระทำความผิดรายใดศาลจะต้องคำนึงถึงสัดส่วน
 หรือความสัมพันธ์บางประการประกอบการพิจารณา⁵ ดังนี้

ประการแรก การกำหนดสัดส่วนหรือกำหนดโทษปรับให้ได้สัดส่วนกับภยันตรายและความผิด (Proportionment According to Harm and Guilt)

เกณฑ์ในการกำหนดโดยทั่วไปและหลักในเรื่องการกำหนดโทษปรับให้ได้สัดส่วนกัน
 นั้น อาจจะใช้หลักเดียวกับการกำหนดโทษจำคุก ให้ได้สัดส่วนกับความรุนแรงของการกระทำ
 ความผิดก็ได้ อย่างไรก็ตาม ในบางครั้ง การกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดหรือ
 สถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น อาจนำมาใช้ในการพิจารณากำหนดโทษปรับได้อย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น
 กว่าในกรณีกำหนดโทษจำคุกเสียอีก

⁵ Gerhardt Grebing, The Fine in Comparative Law : A survey of 21 Countries, p.86.

ประการที่สอง การกำหนดสัดส่วนตามสภาวะเศรษฐกิจ และการเงิน (Proportionment According to Economy or Financial Circumstances)

ฟิลแลนเจียร์ (Filangieri) และ เบนธัม (Bentham) ได้เคยเสนอความคิดว่า การปรับต้องได้สัดส่วนกับฐานะการเงินของผู้กระทำความผิด นักอาชญาวิทยาทั้งสองท่านมีความเห็นว่าคุณคณสองคนที่ทำความผิดร้ายแรงเท่ากัน แม้ว่าผู้กระทำความผิดทั้งสองจะถูกปรับในจำนวนที่ไม่เท่ากัน แต่เมื่อเทียบในสัดส่วนของทุนทรัพย์ที่มีอยู่แล้วเท่ากัน เช่น กระทำความผิดทางอาญา ซึ่งอาจถูกกำหนดโทษปรับ 1 ใน 3 , 1 ใน 4 หรือ 1 ใน 10 ของจำนวนสินทรัพย์ที่ผู้กระทำความผิดมีอยู่เป็นต้น อย่างไรก็ตาม วิธีการดังกล่าวก็ยังไม่ทำให้เกิดความเสมอภาคในการลงโทษ ด้วยเหตุว่า 1 ใน 10 ของผู้กระทำความผิดที่มีเงินหนึ่งล้านบาทย่อมมีค่าต่างกับ 1 ใน 10 ของผู้กระทำความผิดที่มีเงินหนึ่งพันบาท ซึ่งความเห็นดังกล่าวมีข้อโต้แย้งว่า การลงโทษเช่นนี้มีใช่เป็นการลงโทษปรับ แต่เป็นการยึดทรัพย์ของผู้กระทำความผิด และการลงโทษวิธีนี้ไม่น่าจะใช้ได้กับผู้กระทำความผิดที่มีฐานะยากจน⁶

ผลจากความคิดเห็นโต้แย้งต่าง ๆ ทำให้นักอาชญาวิทยาทั้งหลายคิดค้นหาวิธีการที่เหมาะสมที่สุดในการลงโทษ โดยยึดหลักสัดส่วนเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดเป็นแนวทาง ซึ่งมีนักอาชญาวิทยาบางท่านเสนอแนะให้คำนวณโทษปรับจากค่าแรงงานในแต่ละวันของผู้ต้อง หารขึ้น ต่อมา ออโตลาน (Ortolan) นักอาชญาวิทยาท่านหนึ่งได้เสนอข้อโต้แย้งว่า วิธีการนี้นำมาใช้ไม่ได้กับผู้กระทำความผิดที่ไม่ทำงาน (แต่มีทรัพย์สิน) และได้เสนอให้กำหนดโทษปรับตามอัตราส่วนของรายได้ผู้กระทำความผิด โดย ออโตลาน กล่าวว่า "การคำนวณโดยเอารายได้ประจำวันมาเป็นฐานในการเสียค่าปรับเป็นการคำนวณที่ยุติธรรมที่สุดสำหรับทุกคน"⁷

อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอนี้ มีปัญหาว่าทำอย่างไรจึงจะสามารถคำนวณรายได้ของผู้กระทำความผิดแต่ละคนได้ ซึ่งออโตลาน เสนอว่า ถ้ากฎหมายอาญาให้อำนาจศาลตรวจสอบรายได้ของผู้กระทำความผิดแต่ละคน และประเมินพยานหลักฐานในส่วนของความเป็นอยู่ของผู้ต้องหาในสังคมนั้น การตรวจสอบคำนวณรายได้ของผู้กระทำความผิดจะไม่ยุ่งยากสำหรับประเทศที่มีระบบการเก็บภาษีรายได้ดีเพราะผู้พิพากษาสามารถยึดหลักฐานการเก็บของสรรพากรมาใช้เป็นเกณฑ์ได้ ด้วยเหตุนี้ ฟอน ลิช (Von Liszt) จึงเสนอต่อ Congress du Christiania ใน

⁶ Ibid., pp.88-99

⁷ Ibid.

ค.ศ. 1891 ให้กำหนดอัตราส่วนของโทษปรับโดยยึดเกณฑ์รายได้ของผู้กระทำผิดตามที่ปรากฏในหลักฐานการเก็บภาษีประจำปี หรือโดยยึดถือเอาเงินเดือนของผู้กระทำผิดเป็นเกณฑ์ และสำหรับความผิดแต่ละฐานต่าง ๆ ให้ผู้พิพากษากำหนดโทษปรับเป็นสัดส่วนของรายได้ลงในกฎหมาย ข้อเสนอนี้ถูกโจมตีโดยผู้ประชุมทั้งหลาย และการประชุมต้องยกเลิกไปโดยฝ่ายผู้คัดค้านเห็นว่า วิธีนี้ไม่สามารถนำมาใช้ได้ และไม่ชัดเจน อีกประเด็นหนึ่ง คือ กฎหมายอาญาไม่จำเป็นต้องรับรู้ หรือมีส่วนในความยุ่งยากของการเก็บภาษี

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของฝรั่งเศสบางท่าน ได้เสนอให้ผู้พิพากษาลงโทษปรับในระดับเท่าเทียมกันตามความผิดของผู้กระทำผิด โดยไม่ต้องคำนึงถึงภาวะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำผิด และหลังจากนั้นให้ตรวจสอบไปยังกรมสรรพากร หากพบว่าผู้กระทำผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในข่ายต้องเสียภาษี ให้ผู้กระทำผิดนั้นถูกปรับเพิ่มในจำนวนเงิน 1 ต่อ 30 ของรายได้ที่ต้องนำมาคำนวณภาษี หรือ 1 ใน 10 ของผู้มีรายได้ตั้งแต่ 8,000-12,000 ฟรังก์ และขึ้นไปเรื่อยๆ ตามลำดับ แต่ข้อเสนอนี้ไม่ได้รับการเห็นชอบจากคณะกรรมการร่างกฎหมายแพ่งและอาญา (ในวันที่ 19 มิถุนายน 1919) โดยให้เหตุผลว่าผู้พิพากษาต้องรับรู้ล่วงหน้าถึงโทษที่จะกำหนดให้แก่ผู้อื่น และจะต้องเป็นผู้ตัดสินที่เด็ดขาด⁸

โดยแท้จริงแล้ว วิธีนี้อาจใช้ได้กับกลุ่มผู้กระทำผิดที่มีจำนวนน้อยมาก ด้วยเหตุว่าบุคคลที่ต้องเสียภาษีนั้นจะเป็นคนกลุ่มที่มีรายได้ถึงระดับหนึ่งเท่านั้นและคนที่เสียภาษีนี้น้อยอยู่แล้ว เมื่อตัดผู้ที่พยายามหลีกเลี่ยงภาษีออกไปยิ่งทำให้คนเสียภาษีนี้น้อยลงไปอีก

นอกจากข้อบกพร่องในทฤษฎีนี้ ยังมีกรณีอื่นอีก เช่น ในประเทศฝรั่งเศส หัวหน้าครอบครัวเท่านั้นที่ต้องเสียภาษี ภาษีที่เขาแบกภาระนั้นรวมทั้งภาษีเงินได้ของภรรยาด้วย (แม้จะสมรสโดยทำสัญญาก่อนสมรสว่าไม่นำสินเดิมมารวมกับสินสมรส) นอกจากนี้ ยังต้องเสียภาษีให้ทุกคนที่อยู่ในครอบครัวด้วย ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นไปได้ที่จะยึดตัวบุคคลผู้ต้องเสียภาษีมาคำนวณจำนวนผู้กระทำผิดที่ควรรับโทษ นักอาชญาวิทยา ชื่อ Stooss มีข้อโต้แย้งที่นำมาหักล้าง หลักการให้ผู้กระทำผิดต้องเสียค่าปรับตามสัดส่วนของภาษีเงินได้ โดยให้ความเห็นว่า วิธีนี้จะทำให้ผู้กระทำผิดเข้าใจพลาดในส่วนที่เกี่ยวกับโทษปรับทางอาญาว่าเป็นการหารายได้เข้ารัฐมากกว่ามุ่งลงโทษผู้กระทำผิด⁹

⁸ พิรุพห์ โดศกุลวรรณ์ "การลงโทษปรับอาญา," หน้า 65

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 66

Thyren ได้ชี้ให้เห็นถึงช่องว่างของวิธีการดังกล่าว และเห็นว่ายังมีข้อแตกต่างที่เห็นได้ชัดจากรายได้ที่มาจากทรัพย์สินที่มีอยู่แล้ว รายได้จากการทำงาน และรายได้เป็นครั้งคราว สถานภาพของคนที่อยู่ในเมืองใหญ่กับคนที่อยู่ในชนบท ฯลฯ ด้วยเหตุนี้ จึงควรกำหนดสัดส่วนค่าปรับโดยไม่คำนึงถึงทรัพย์สิน หรือรายได้ของผู้กระทำผิด แต่ให้คำนึงถึงความสามารถในการจ่ายค่าปรับโดยยึดหลักฐานทางเศรษฐกิจที่แท้จริงที่สามารถตรวจสอบได้¹⁰

วิธีการที่ยุติธรรมที่สุดนั้นไม่เพียงแต่พิจารณาถึงรายได้ของผู้กระทำผิด แต่ให้พิจารณาองค์ประกอบทั้งหมดที่มีบทบาทในทางเศรษฐกิจต่อผู้กระทำผิดนั้นด้วย ได้มีนักอาชญาวิทยาหลายท่านเสนอร่างกฎหมายฉบับใหม่ขึ้นโดยบรรจุวิธีการนี้ลงในร่างกฎหมายใหม่นี้ด้วยแต่ก็มีไม่น้อยที่เห็นว่าค่าปรับควรทวีขึ้นตามฐานะของผู้ต้องหา นักอาชญาวิทยา ชื่อ Seidler ได้เสนอความคิดเห็นว่าศาลต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ด้วยในการคำนวณโทษปรับ ได้แก่

- ก. คำนึงถึงหลัก progressivity ค่าปรับต้องแปรเปลี่ยนไปตามฐานะของผู้กระทำผิด
- ข. คำนึงถึงองค์ประกอบอื่นๆ ของผู้กระทำผิด เช่น จำนวนบุตรที่ผู้กระทำผิดต้องอุปการะ สุขภาพของผู้กระทำผิดและของสมาชิกในครอบครัว ภาระในการเลี้ยงดูบุคคลอื่น (เช่น พ่อ แม่ หรือ ญาติ)
- ค. คำนึงถึงที่มาของรายได้ หากรายได้มาจากทรัพย์สินที่มีอยู่ (เช่น ดอกเบี้ยจากเงินฝากธนาคาร หรือ ค่าเช่าที่นำทรัพย์สินออกให้เช่า เป็นต้น) การลงโทษควรสูงกว่าผู้มีรายได้จากการทำงาน เพราะ คนเหล่านี้ถือได้ว่าอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบกว่า¹¹

ข้อเสนอแนะนี้มีเหตุที่น่ารับฟังที่ผู้พิพากษาจะต้องนำไปพิจารณาในการคำนวณเงินค่าปรับ Seidler ได้เสนอให้กำหนดรายละเอียดของวิธีการนี้ลงในประมวลกฎหมายอาญาเพื่อผู้พิพากษานำมาใช้ได้ แต่เมื่อมาพิจารณากันให้ถ่องแท้แล้วจะเกิดคำถามขึ้นมาว่า จำเป็นหรือไม่ที่จะต้องกำหนดลงไว้ มีผู้ไม่เห็นด้วย เนื่องจากเหตุผลที่ว่าวิธีการนี้ยังไม่เหมาะสมกับภาวะในปัจจุบันเพราะเราไม่สามารถรู้ล่วงหน้าได้ว่าอนาคตของเศรษฐกิจของผู้กระทำผิดเป็นอย่างไร

¹⁰ เรื่องเดียวกัน

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 67

นักอาชญาวิทยาอีกท่านหนึ่ง ชื่อ Magnol ยอมรับในประเด็นที่ว่า ไม่มีใครสามารถคำนวณโทษปรับที่ถูกต้องที่สุดจากหลักฐานการเงินของผู้กระทำผิด ด้วยเหตุผลนี้ Magnol จึงไม่ต้องการผูกมัดผู้พิพากษาให้อยู่ในขอบเขตของกฎหมาย ผู้พิพากษาคควรคำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละกรณีและตัดสินใจโดยเที่ยงธรรม (ex aequo et bono) เพื่อกำหนดอัตราค่าปรับ นักอาชญาวิทยาอีกท่านหนึ่ง คือ Neymark ได้แสดงความคิดเห็นไว้ในตำรากฎหมายเล่มหนึ่งว่า ต้องให้อำนาจผู้พิพากษาในการใช้ดุลยพินิจวิเคราะห์สภาพทางเศรษฐกิจของผู้กระทำผิด ด้วยเหตุผลนี้เอง จึงจำเป็นต้องบัญญัติไว้ในหมวดทั่วไปของประมวลกฎหมายอาญา ว่า "ผู้พิพากษาต้องเป็นผู้กำหนดจำนวนค่าปรับหลังจากได้พิจารณาสภาพทางเศรษฐกิจของผู้กระทำผิด รวมทั้งสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อฐานะทางการเงินของผู้กระทำผิด นอกจากนี้ผู้พิพากษาต้องให้เหตุผลด้วยว่า เหตุใดจึงกำหนดค่าปรับในอัตราเท่านี้"¹²

ข้อเสนอแนะดังกล่าว เป็นที่สนใจของนักอาชญาวิทยาทั่วไป เพราะถือว่าเป็นทางสายกลางที่รวมข้อคิดเห็นที่แตกต่างกันเข้าด้วยกัน ในจำนวนนี้ ข้อเสนอแนะของศาสตราจารย์ Craven ในบทความทั่วไปเกี่ยวกับ "วิธีการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด" ซึ่งเสนอต่อเลขาธิการสหประชาชาติเป็นข้อเสนอแนะที่น่ารับฟังที่สุด เพราะเป็นวิธีการที่ง่ายและยืดหยุ่นในขณะเดียวกันวิธีการดังกล่าวน่าจะตรงกับวัตถุประสงค์ของนักอาชญาวิทยาทั้งหลาย และเจตนารมณ์ของกฎหมายในปัจจุบัน นอกจากนี้ Craven ยังเสนอวิธีการที่เรียกว่า "ความเสมอภาคโดยคำนึงถึงโทษปรับกับการกระทำผิด" วิธีการนี้กำหนดวิธีให้ผู้พิพากษากำหนดค่าปรับโดยคำนึงถึงความสามารถในการจ่ายค่าปรับโทษปรับจะต้องพิจารณาเป็นกรณีไปโดยคำนึงถึงสถานภาพของบุคคล อาชีพ และครอบครัวของผู้กระทำผิด ทรัพย์สิน รายได้ และภาระของผู้กระทำผิด สามารถแบ่งหลักเกณฑ์ออกเป็น 2 ระบบ ได้ดังนี้¹³

- ระบบที่ 1 ผู้พิพากษาเป็นผู้กำหนดโทษปรับโดยคำนึงถึงความหนักเบาของโทษและความสามารถในการจ่ายค่าปรับของผู้กระทำผิด

¹² เรื่องเดียวกัน หน้า 67

¹³ สมยศ วัฒนภิรมย์, "การรอกการลงโทษปรับและรอกการกำหนดโทษปรับ," หน้า 200

ตัวอย่างของระบบนี้อาจเทียบได้กับระบบที่ใช้ในประมวลกฎหมายอาญาสวีต ค.ศ. 1937 ซึ่งกำหนดให้ผู้พิพากษาคำนึงถึงความเป็นไปได้ทางกายภาพของผู้ต้องหาโดยไม่ต้องนำ การคำนวณแบบตัวเลขมายุ่งเกี่ยว มาตรา 48(2) ของกฎหมายสวีต ได้กำหนดว่าองค์ประกอบ ไตบ้างที่มีอิทธิพลต่อความสามารถของผู้กระทำความผิดในการเสียค่าปรับ โดยบัญญัติว่า "ผู้ พิพากษาเป็นผู้กำหนดจำนวนเงินค่าปรับโดยคำนึงถึงสถานภาพ (status) ของผู้กระทำความ ผิด ประกอบกับอัตราโทษของค่าปรับซึ่งเทียบเคียงจากความผิดของผู้กระทำความ ผิด องค์ประกอบที่ ต้องนำมาพิจารณาถึงความสามารถของผู้กระทำความผิดในการเสียค่าปรับ ได้แก่ รายได้ ทุนทรัพย์ สถานภาพของบุคคล ภาระต่อครอบครัว อายุ และสุขภาพ"

ระบบที่ 1 นี้ ทำให้เห็นได้ว่า กฎหมายอาญาได้มีการพัฒนาขึ้น และเป็นระบบที่ง่ายกว่า เมื่อเทียบกับระบบที่ใช้จำนวนวันคำนวณค่าปรับ ตัวอย่างของกฎหมายอาญาของประเทศต่าง ๆ ที่นำระบบนี้ไปใช้ ได้แก่

ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ. 1902 ของประเทศนอร์เวย์
 กฎหมายฉบับลงวันที่ 21 ธันวาคม 1921 ของประเทศเยอรมัน
 ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ. 1922 ของประเทศรัสเซีย
 ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ. 1928 ของประเทศสเปน
 ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ. 1930 ของประเทศอิตาลี
 ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ. 1930 ของประเทศเดนมาร์ก
 ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ. 1932 ของประเทศโปแลนด์
 ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ. 1950 ของประเทศเชโกสโลวาเกีย
 ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ. 1951 ของประเทศยูโกสโลวาเกีย
 ประมวลกฎหมายฉบับ ค.ศ. 1905, 1913, 1927 ของประเทศเยอรมัน
 ประมวลกฎหมายฉบับ ค.ศ. 1921 และ 1927 ของประเทศอิตาลี
 ประมวลกฎหมายฉบับ ค.ศ. 1893, 1894, 1896, 1903, 1908 และ 1918 ของประเทศสวีต เซอร์แลนด์

-ระบบที่ 2 ระบบนี้ แตกต่างจากระบบที่ 1 ในลักษณะการกำหนดโทษปรับระบบนี้มี อัตราหลักการ 2 ข้อ คือ

1. การคำนวณความหนักเบาของโทษของผู้กระทำความผิด
2. ทำให้เกิดดุลยระหว่างผลของค่าปรับที่ต้องเสียกับโทษของผู้กระทำความ ผิด โดยพิจารณา ถึงสถานภาพทางการเงินเป็นเกณฑ์

จากที่ได้ศึกษาถึงแนวคิดและทฤษฎีที่พัฒนาการอย่างต่อเนื่องของระบบปรับแบบตายตัวนั้น แต่อย่างไรก็ตามพบว่ายังมีข้อควรปรับปรุงเพื่อให้การลงโทษมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งในส่วนต่อไปจะได้ศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบนี้

3. 2. ปัญหาของการกำหนดโทษปรับแบบตายตัว

ในการใช้ระบบการปรับแบบตายตัวนั้น แม้จะเป็นที่ยอมรับและใช้มานานผ่านการปรับปรุงแก้ไขให้มีหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม แต่ในปัจจุบันการกำหนดอัตราค่าปรับแบบตายตัวยังมีข้อควรปรับปรุงแก้ไข เนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดย่อมมีความแตกต่างกัน การกระทำความผิดในฐานความผิดเดียวกัน โทษปรับอาจส่งผลร้ายต่อผู้กระทำความผิดได้ไม่เท่ากัน ผู้กระทำความผิดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดีก็อาจจะได้รับผลกระทบมากกว่าผู้ที่มีฐานะที่ดีกว่า เมื่อผลร้ายของการลงโทษปรับเป็นโทษทางอาญามีผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดไม่เท่ากัน ย่อมก่อให้เกิดช่องว่างของผลแห่งการลงโทษ ดังนั้น จึงได้มีการปรับปรุงและนำวิธีการใหม่ เช่น ระบบวันปรับ หรือ ระบบการผ่อนชำระ มาใช้ เป็นต้น

โดยสรุป ปัญหาของการกำหนดโทษปรับแบบตายตัว มีดังนี้

1. การกำหนดโทษปรับในระบบตายตัว ถูกมองว่าเป็นโทษที่ไม่เสมอภาค¹⁴ เนื่องจากความสามารถในการจ่ายค่าปรับของบุคคลแต่ละคนไม่เท่าเทียมกัน หากผู้กระทำความผิดมีฐานะการเงินดีอาจไม่ได้รับผลแห่งความเดือดร้อนจากการลงโทษ ในขณะที่ผู้กระทำความผิดที่มีฐานะไม่ดี การลงโทษปรับแม้เป็นจำนวนเล็กน้อย ก็อาจมีผลกระทบกระเทือนต่อฐานะของผู้กระทำความผิดได้มากกว่า

2. การกำหนดโทษปรับแบบตายตัวอาจก่อให้เกิดปัญหาในการไม่ชำระค่าปรับ ทั้งนี้ในทางปฏิบัติและจากสถิติของการบังคับชำระค่าปรับ ในหลายประเทศพบว่า มักจะมีปัญหาในการไม่ชำระค่าปรับซึ่งอาจเป็นเหตุจากการกำหนดโทษปรับนั้นมิได้คำนึงถึงความสามารถในการจ่ายค่าปรับโดยนารายได้ของผู้กระทำความผิดมาเป็นเกณฑ์ในการคำนวณ

¹⁴ ไกเมน ภัทรภิมย์, "โทษปรับ," บทบัญญัติ, ปีที่ 16 ตอน 3 (กันยายน 2516), หน้า 457

3. หากผู้กระทำความผิดไม่สามารถชำระค่าปรับ ปัญหาที่ตามมาคือ ต้องมีการทดแทนหรือเปลี่ยนโทษปรับเป็นโทษอื่นแทนเพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดดังที่เรียกว่า "SUBSTITUTE PUNISHMENT" การรับโทษทดแทนหรือใช้มาตรการเสริม เช่น การยึดทรัพย์สิน การกักขังหรือจำคุกแทนค่าปรับย่อมถือว่าเป็นการเปลี่ยนเจตนารมณ์ของความมุ่งหมายตามคำพิพากษา หากต้องมีการบังคับค่าปรับโดยใช้โทษทดแทนหรือมาตรการเสริมเป็นจำนวนที่เพิ่มขึ้นย่อมเป็นการแสดงว่าการบังคับโทษปรับไม่เป็นที่ไปตามความมุ่งหมายของคำพิพากษา

4. การลงโทษปรับแบบตายตัวในกรณีผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถือว่ากำหนดไว้ในอัตราค่อนข้างต่ำ ในขณะที่พัฒนาการด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็ว ปริมาณการประกอบธุรกิจในรูปแบบของนิติบุคคลมีเป็นจำนวนมากซึ่งอาชญากรรมที่ทำโดยนิติบุคคลมักจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถานะทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงและอาจเลวร้ายชนิดที่ยากจะแก้ไขมีมูลค่าความเสียหายเกิดขึ้นอย่างมหาศาล¹⁵ กฎหมายที่ใช้ลงโทษแก่นิติบุคคลตลอดจนโทษและมาตรการต่างๆ ในการลงโทษทางอาญานักนิติบุคคลนั้นยังไม่ทันสมัยตามภาวะทางเศรษฐกิจ โดยอาจกล่าวได้ว่า กฎหมายในส่วนของโทษปรับชราภาพ ในส่วนของโทษปรับในกฎหมายที่กำหนดโทษปรับแบบตายตัวจะมีอัตราค่าปรับค่อนข้างต่ำมากเมื่อเทียบกับนิติบุคคลขนาดใหญ่ ที่มีทุนจดทะเบียนจำนวนมาก จึงมีผลให้นิติบุคคลนั้นมิได้มีความเกรงกลัวต่อโทษเพราะอัตราค่าปรับเมื่อเทียบกับรายรับที่สูงกว่าของนิติบุคคลมีอัตราที่แตกต่างกันมากกว่า จนคุ้มค่าต่อการเสี่ยงในการทำผิดกฎหมาย¹⁶

5. ปัญหาประการสำคัญของระบบปรับแบบตายตัว คือ การไม่เดินตามระบบเศรษฐกิจเงินตราและความสามารถในการจ่ายค่าปรับของ ผู้กระทำความผิดในการกำหนดอัตราโทษแต่คำนึงถึงความหนักเบาของความผิดเป็นสำคัญ เป็นเหตุให้อัตราโทษที่ใช้ล้าสมัย ขาดความยืดหยุ่น แม้จะกระด้างโดยเฉพาะในประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย การแก้ไขกฎหมายเป็น

¹⁵ วาทีน คำทรงศรี "ปัญหาการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ," วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีที่ 21 ฉบับที่ 4 (ธันวาคม 2534) : หน้า 485-494

¹⁶ The Administrative Office of the States Courts, Division of Probation, "Community Service : A Guide for Sentencing and Implementation," Publication Printing 10 (Washington D.C.: U.S. Government Printing Office, 1988), p. 5

เรื่องที่ไม่ง่ายนักอาจทำให้ขาดความทันสมัยในการบังคับใช้ ดังนั้นการบังคับใช้โทษปรับในระบบปรับตายตัวนี้นั้นโทษอาจมีประสิทธิภาพในสังคมในช่วงเวลาหนึ่งและกลายเป็นอัตราที่ไม่เหมาะสมในช่วงเวลาต่อมา ดังนั้นควรมีการกำหนดอัตราค่าปรับที่แปรตามมาตรฐานเงินตราและค่าครองชีพอันจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้

3.3 ความแตกต่างของระบบปรับแบบตายตัวกับระบบวันปรับ

จากที่ได้ศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี หลักการของระบบปรับแบบตายตัวและระบบวันปรับทุกระบบต่างก็มีวัตถุประสงค์ให้การลงโทษมีประสิทธิภาพและตรงต่อปรัชญาการลงโทษมากที่สุด ในส่วนนี้ผู้เขียนได้นำหลักเกณฑ์และแนวคิดของทั้งระบบปรับตายตัวและระบบวันปรับมาเปรียบเทียบเพื่อให้ความแตกต่างของทั้งสองระบบให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างของระบบปรับแบบตายตัว และระบบวันปรับ

ระบบปรับแบบตายตัว (FIXED DUM SYSTEM)	ระบบวันปรับ (DAY FINE SYSTEM)
1. การกำหนดโทษปรับขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้พิพากษา	1. กำหนดโทษปรับโดยกำหนดถึงความสามารถในการจ่ายค่าปรับ ศาลใช้ดุลยพินิจได้น้อยกว่า
2. ศาลกำหนดโทษโดยคำนึงถึงความหนักเบาแห่งความผิดเป็นสำคัญ	2. กำหนดโทษโดยการคำนวณฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด
3. ผลของการกำหนดโทษอาจเป็นไปตามทฤษฎีการแก้แค้นทดแทนมากกว่า	4. ผลของโทษบรรลุถึงวัตถุประสงค์การลงโทษตามทฤษฎีการข่มขู่เพื่อยับยั้งการกระทำ ความผิดได้มากกว่า
4. ค่าปรับจำนวนเท่ากันอาจได้รับความเดือดร้อนต่างกันตามฐานะทางเศรษฐกิจ	5. ผลของค่าปรับเป็นได้รับความเดือดร้อนเท่ากัน แม้ผู้กระทำความผิดมีฐานะต่างกัน
5. โทษปรับอาจแข็งกระด้างไม่ยืดหยุ่น	6. อัตราโทษมีความยืดหยุ่นและผ่อนคลายกว่าระบบปรับแบบตายตัว
6. อัตราโทษอาจล้าสมัยไม่แปรตามสภาวะทางเศรษฐกิจ	7. ค่าปรับแปรตามสภาพเศรษฐกิจและค่าของเงิน

3.4 ข้อดี-ข้อเสียของระบบปรับแบบตายตัว-ระบบวันปรับ

จากที่ได้ศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี หลักการของระบบโทษปรับแบบตายตัวและระบบวันปรับนั้น จะเห็นได้ว่าแต่ละระบบต่างมุ่งหวังถึงกำหนดโทษที่เหมาะสมและประสิทธิภาพของการลงโทษ แม้จะมีการพัฒนาจากระบบหนึ่งไปสู่อีกระบบหนึ่ง อย่างไรก็ตามแต่ละระบบก็ยังมีข้อดีข้อเสียอยู่ดี อาจเนื่องจากเมื่อพิจารณาถึงลักษณะธรรมชาติของโทษปรับแม้มีข้อดีอยู่มากไม่ว่าการคำนึงถึงแง่หลักกฎหมายหรือหลักมนุษยธรรมแต่ก็ยังพบข้อเสียอยู่บ้างเช่นเดียวกับโทษประการอื่นทั่วไป ในส่วนนี้จะเป็นการอธิบายถึงพื้นฐานของโทษปรับซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อเสียก่อนที่จะเป็นการสรุปถึงข้อดีและข้อเสียทั้งระบบปรับแบบตายตัวและระบบวันปรับให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อดีของโทษปรับ

1. ใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น โทษปรับ ถือว่าเป็นทางออกที่ดีที่สุดทางในการหลีกเลี่ยงการจำคุกระยะสั้น ซึ่งไม่มีประโยชน์ต่อผู้ทำความผิดเองไม่ว่าในทางใด นักอาชญาวิทยามีความเห็นพ้องต้องกันว่าโทษจำคุกระยะสั้นเป็นโทษที่ไม่ได้ผลในทางป้องปรามการกระทำความผิดเพราะผู้ถูกลงโทษไม่เข็ดหลาบ ไม่ได้ผลในทางแก้ไขปรับปรุงตัวผู้กระทำความผิดเพราะระยะเวลาสั้นเกินไป โทษจำคุกทำให้ผู้ต้องโทษมีจิตใจแข็งกระด้างและทำให้ผู้ต้องโทษเข้าไปปะปนอยู่ในสมาคมของอาชญากรทำให้ผู้นั้นกลายเป็นอาชญากรหนักขึ้นไปอีก โทษจำคุกมักทำให้ผู้ถูกลงโทษเสียคน เมื่อพ้นโทษแล้วก็มักกลับเข้าสู่สังคมไม่ค่อยได้แต่โทษปรับไม่เป็นเช่นนั้น ผู้ที่ถูกลงโทษปรับไม่ถือว่าเสียหายมากนักผู้พ้นโทษยังสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้ ความเสียหายส่วนตัวเป็นความเสียหายที่ต้องชำระเสมอไปที่ว่าส่วนตัว ก็คือไม่ก่อให้เกิดความอับอายหรือจิตใจแข็งกระด้างและเกิดความเคยชินแก่สังคมผู้กระทำความผิด

2. โทษปรับอาจกำหนดให้เหมาะสมกับฐานะผู้กระทำความผิดได้ เช่น คนจนก็ปรับน้อย ถ้าฐานะดีก็ปรับให้มากขึ้น

3. โทษปรับเป็นการลงโทษตรงจุด หรือต้นเหตุแห่งการกระทำความผิด โดยเฉพาะเมื่อนามาใช้กับความผิดทางเศรษฐกิจ หรือกับความผิดฐานประทุษร้ายต่อทรัพย์สินของผู้อื่น หรือความผิดที่ทำด้วยความโลภการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยการปรับนั้น ผู้ถูกปรับจะรู้สึกว่

4. โทษปรับนั้น ถ้าพิพากษาลงโทษไปโดยผิดพลาด กล่าวคือหากปรากฏพยานหลักฐานว่าผู้ที่ถูกลงโทษปรับนั้นมิได้กระทำความผิด ก็อาจแก้ไขได้โดยการคืนค่าปรับ

5. โทษปรับมีผลดีต่อผู้กระทำความผิดในการอยู่ในสังคมโดยหลีกเลี่ยงโทษฎีกาหรือนำ

6. โทษปรับเป็นการลงโทษที่มีผลดีต่อรัฐประการหนึ่ง คือไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสร้างที่คุมขัง ค่าเลี้ยงดูผู้ต้องขัง

7. โทษปรับนั้นสามารถจัดให้ยืดหยุ่นได้ เช่นการผ่อนชำระ การจัดเป็นระบบวันปรับ (Day-Fine) หรือการรอกการลงโทษ หรือการรอกการกำหนดโทษปรับ เป็นต้น ซึ่งก็สุดแต่แต่กฎหมายของแต่ละประเทศจะกำหนดความยืดหยุ่นดังกล่าว โดยไม่ก่อให้เกิดผลร้ายแก่ผู้ถูกลงโทษ และไม่ส่งผลเสียหายต่อกระบวนการยุติธรรม

ข้อเสียของโทษปรับ

1. โทษปรับอาจเป็นโทษที่ไม่เสมอภาค ระหว่างผู้กระทำความผิดต่างฐานะกัน คนยากจนย่อมเดือดร้อนมากกว่าผู้ที่มีความสามารถในการจ่ายค่าปรับ

2. โทษปรับที่เล็กน้อยอาจไม่ก่อให้เกิดความเข็ดหลาบ หวาดกลัว หรือแม้แต่โทษปรับที่รุนแรง หากไม่สัมพันธ์กับฐานะผู้กระทำผิด ต้องมีการนำโทษทดแทนหรือมาตรการเสริมมาใช้บังคับอันทำให้ไม่เป็นไปตามความมุ่งหมายของคำพิพากษา หากในที่สุดผู้ต้องโทษปรับจะกลับมารับโทษจำคุกหรือกักขังแทนค่าปรับย่อมจะขัดแย้งกับความมุ่งหมายของการลงโทษปรับ

3. ในทางปฏิบัติระบบโทษปรับล้มเหลวในหลายประเทศ เพราะเมื่อลงโทษแล้ว มักจัดเก็บค่าปรับไม่ได้ในหลายประเทศ

4. โทษปรับในระบบประมวลกฎหมายอาจแข็งกระด้าง เนื่องจากการกำหนดไว้แบบตายตัว ขาดความยืดหยุ่นในบทกำหนดโทษ

5. โทษปรับขาดความทันสมัย เนื่องจากไม่เดินตามระบบเศรษฐกิจเงินตรา

6. กำหนดโทษปรับที่ไม่คำนึงถึงฐานะความสามารถทางการเงินของผู้ต้องโทษปรับอาจเป็นให้ต้องรับโทษอื่นทดแทน

7. โทษปรับที่รุนแรงเกินความสามารถทางการเงินของผู้ต้องโทษ เป็นเหตุให้ผู้เกี่ยวข้องกับบุคคลในครอบครัวถูกกระทบไปด้วย

-ข้อดี-ข้อเสียของระบบปรับตายตัว

ข้อดี มีดังนี้

1. กำหนดโทษในบทบัญญัติกฎหมายมีความชัดเจน
2. การพิจารณาคดีรวดเร็วเนื่องจากพิจารณาคดีโดยคำนึงถึงความหนักเบาแห่งความผิด
3. ไม่เป็นภาระในการต้องตรวจสอบหาหลักฐานทางการเงินอย่างชัดเจน
4. ผู้กระทำความผิดจะทราบชัดเจนของบทกำหนดโทษว่าจะต้องเป็นจำคุกกี่วันในจำนวนที่แน่นอน

ข้อเสีย มีดังนี้

1. ผลของการลงโทษอาจเกิดความเดือดร้อนไม่เท่ากัน หากผู้กระทำความผิดมีฐานะต่างกัน
2. อาจไม่เกิดความเข็ดหลาบหรือสำนึกในการกระทำความผิด ตามทฤษฎีการลงโทษในบุคคลบางประเภท
3. โทษปรับแข็งกระด้างและไม่ยืดหยุ่นหากกำหนดไว้ตายตัวอย่างเคร่งครัด
4. มักมีปัญหาในการจัดเก็บค่าปรับ เนื่องจากกำหนดโทษโดยไม่คำนึงถึงฐานะการเงินของผู้ต้องโทษ

5. โทษปรับขาดความทันสมัยไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม

ข้อดี-ข้อเสียของระบบวันปรับ

ข้อดี มีดังนี้

1. กำหนดให้เหมาะสมกับฐานะทางการเงินของผู้กระทำผิด
2. มีประสิทธิภาพในการบังคับโทษให้เป็นไปตามคำพิพากษาโดยไม่ต้องเปลี่ยนไปปรับโทษอื่นทดแทน
3. มีความยืดหยุ่นและผ่อนคลายกว่าระบบตายตัว
4. อัตราโทษแปรตามฐานะทางเศรษฐกิจทำให้โทษมีความทันสมัย
5. มีความเสมอภาคกันระหว่างผู้กระทำความผิดต่างฐานะ ซึ่งได้รับความเดือดร้อนเท่ากันในผลการลงโทษ
6. รัฐสามารถแก้ปัญหาในการจัดเก็บค่าปรับไม่ได้ตามคำพิพากษา
7. ผู้ต้องโทษมีความสำนึกในการกระทำความผิดมากกว่า เนื่องจากการจ่ายค่าปรับซึ่งหักจากรายได้ต่อวัน

ข้อเสีย มีดังนี้

1. อาจเป็นการเพิ่มภาระในการพิจารณาคดีของหน่วยงานยุติธรรมในการปรับตามสภาพเศรษฐกิจของผู้กระทำผิด
2. ปัญหาในการตรวจสอบรายได้ ทรัพย์สิน ภาระทางการเงิน ตลอดจนปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

3. หากใช้ระบบวันปรับอย่างเคร่งครัดเกินไป อาจเป็นการลงโทษที่โหดร้ายจนขาดความเป็นธรรม

จากที่ได้ชี้ให้เห็นถึงข้อดีและข้อเสียของแต่ละระบบแล้วนั้น ในส่วนต่อไปจะเป็นการเปรียบเทียบลักษณะที่ดีของโทษปรับกับระบบปรับแบบตายตัวและระบบวันปรับอันเป็นการวัดคุณค่าของแต่ละระบบอันเป็นไปตามเจตนารมย์ในการลงโทษปรับให้มากที่สุด

ตารางเปรียบเทียบลักษณะของโทษปรับที่ดีกับระบบปรับแบบตายตัวและระบบวันปรับ

ลักษณะที่ดีของโทษปรับ	ระบบปรับตายตัว	ระบบวันปรับ
- เกิดผลกระทบต่อฐานะทางการเงิน	/	/
- ผลของโทษเป็นการหลีกเลี่ยงการบังคับเอาแก่เสรีภาพ	/	/
- กำหนดโทษต้องเหมาะสมกับฐานะผู้กระทำความผิด	(มีขอบเขตจำกัด)	/
- ต้องมีความยืดหยุ่นตามภาวะทางเศรษฐกิจ	(มีความยืดหยุ่นบ้าง)	/
- เกิดความเข็ดหลาบสำนึกในโทษตามทฤษฎีการลงโทษ	/	/
- มีความทันสมัยตามภาวะเปลี่ยนแปลงทางสังคม		/
- กำหนดโทษให้มีค่าปรับอย่างเสมอภาคกันแม้ต่างฐานะ		/
- มีความสามารถในการชำระค่าปรับตามฐานะ		/
- บังคับโทษปรับโดยไม่จำเป็นต้องมีมาตรการเสริม		/

ผู้เขียนได้วิเคราะห์ในเชิงเปรียบเทียบลักษณะที่ดีของโทษปรับในระบบวันปรับกับระบบปรับแบบตายตัวแล้วนั้น จะเห็นว่าการนำระบบวันปรับซึ่งได้พัฒนามาจากข้อบกพร่องของระบบปรับแบบตายตัวมาใช้จะเข้าหลักเกณฑ์ของลักษณะโทษปรับที่ดีและตรงตามวัตถุประสงค์การลงโทษปรับมากกว่าระบบปรับแบบตายตัวดั้งเดิมซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพแก่ประเทศผู้ใช้ ไม่ว่าโดยการปกครองของประเทศนั้นจะมีระบบการปกครองแบบเสรีประชาธิปไตยหรือระบบสังคมนิยมหรือที่เรียกว่า "รัฐสวัสดิการ" แล้ว ทั้งทางด้านประโยชน์แก่ผู้ต้องโทษในฐานะที่เป็นปัจเจกชน ทั้งในแง่เสรีภาพและทรัพย์สิน ในด้านของรัฐผู้ใช้กฎหมายให้เป็นไปตามการลงโทษย่อมได้แก่ผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจและสังคม แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าเหตุใดประเทศต่าง ๆ จึงยังคงใช้ระบบการปรับแบบตายตัว (Fixed-Sum System) แม้ว่าจะระบบนี้ได้มีการพัฒนาปรับปรุงมาเป็นระยะเวลายาวนานแต่ยังมีข้อบกพร่องอยู่ แม้จะมีทางเลือกใหม่

ต้องโทษในฐานะที่เป็นปัจเจกชน ทั้งในแง่เสรีภาพและทรัพย์สิน ในด้านของรัฐผู้ใช้กฎหมายให้ เป็นไปตามการลงโทษยอมได้แก่ผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจและสังคม แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า เหตุใดประเทศต่าง ๆ จึงยังคงใช้ระบบการปรับแบบตายตัว (Fixed-Sum System) แม้ว่าระบบ นี้ได้มีการพัฒนาปรับปรุงมาเป็นระยะเวลายาวนานแต่ยังมีข้อบกพร่องอยู่ แม้จะมีทางเลือกใหม่ ของการนำระบบวันปรับมาใช้และมีการใช้อย่างแพร่หลายในระยะหลังก็ตาม อาจเนื่องจากการ นำระบบวันปรับมาใช้ อาจเกี่ยวข้องกับความยุ่งยากและปัญหาของการคำนวณรายได้และการ ตรวจสอบความถูกต้อง การเพิ่มภาระในการพิจารณาคดี ตลอดจนการบัญญัติกฎหมายจากการ กำหนดอัตราค่าปรับเป็นจำนวนเงินโดยกำหนดเป็นจำนวนวันปรับแทน ซึ่งอาจยุ่งยากหลายชั้น ตอน ซึ่งอาจต้องใช้การปรับเปลี่ยนเป็นเวลานานแต่หากคำนึงถึงประสิทธิภาพและความทันสมัย ของโทษปรับในอนาคต ควรมีการการนำระบบวันปรับไปใช้โดยปรับปรุงตามความเหมาะสม ของแต่ละประเทศ

ดังนั้น หากจะมีการนำระบบวันปรับมาใช้ ควรมีการจัดเตรียมปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็น เพื่อการรองรับการนำระบบนี้มาใช้ให้ดีเสียก่อน ไม่ว่าจะเป็นการคำนวณรายได้ การตรวจสอบ ข้อมูลทางการเงิน บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานระบบราชการ ตำรวจ อัยการ ศาล ตลอดจน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสามารถนำระบบนี้มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย